

til å endre seg. Sykefraværet blant leger er på vei opp. Skyldes dette at leger er sykere enn før – eller begynner de å ta mer hensyn til seg selv og egen helse?

Bokens formål er at leger skal håndtere stress bedre og øke eget velbefinnende og livsglede. Intet mindre. Boken er inndelt i ni kapitler, bl.a. om å bli anmeldt, konflikthåndtering og mer fornuftig bruk av PC. Boken avsluttes med tre praktiske deler. Første del består av selvutfyllingsskjemaer, deretter gis forslag til øvelser på stresshåndtering og avspenning. Helt bakerst er en kort referanseliste, men ingen stikkordliste.

Målgruppen er ikke bare leger, men også andre behandlere. Den ene forfatteren er psykiater, den andre driver et eget firma innen «performance management, personalvård och ledarutveckling». Det er ord i tiden. Verre blir det når det i teksten oppgis adresse, e-post og telefonnummer til dette firmaet, og ingen andre.

Erlend Hem
Tidsskriftet

Litteratur

1. Aasland OG. Bakerens barn. Tidsskr Nor Lægeforen 2001; 121: 3504.

Politisk ungdomsroman av legeforfatter

Lund MB

Rosa L

208 s. Oslo: Cappelen, 2002. Pris NOK 210
ISBN 82-02-22126-9



May B. Lund, forfatter, lege og forsker ved Rikshospitalet har skrevet ungdomsromanen *Rosa L*. Romanen tar utgangspunkt i livet til Rosa Luxemburg (1871–1919), en kvinnelig polskfødt revolusjonær som ble

drept i kjølvannet av arbeideropprøret i Berlin etter den første verdenskrig.

Rosa L var jøde og opplevde alt i sine barndomsår urettferdigheten som rammet jødiske familier. Dette var med på å tenne hennes sosialistisk orienterte samfunnsengasjement. Etter universitetsstudier i Zürich flyttet hun til Tyskland hvor hun virket som revolusjonær politiker. Her var hun med på å danne det som senere skulle bli det tyske kommunistpartiet. Hun var en begavet teoretiker, og forfattet flere sosialistiske skrifter.

Romanen er lagt opp som en biografisk fortelling, der forfatterens diktning om hovedpersonens private liv veves sammen med politiske hendelser fra perioden rundt århundreskiftet frem til like etter den første verdenskrig. En viktig hendelse i romanen

er Rosas møte med Leo, fordi møtet utfordrer prioriteringene i hennes liv – hennes følelser for Leo kontra hennes politiske arbeid. Skildringen av dette forholdet, og av Rosas vanskelige relasjon til sin egen familie, utgjør rammefortellingen i boken. Dette aspektet ved romanen vil nok appellere mest til bokens unge lesere.

Rosa L er en engasjerende roman om en viljesterk og modig kvinne. Boken er lettlest og formidler mye kunnskap om sentrale politiske prosesser fra den aktuelle tidsepoken. Den faktiske og historiske bakgrunnen for romanen kunne imidlertid ha kommet tydeligere til uttrykk, f.eks. i form av et forord eller etterord. Jeg tror mange jenter i tenårene vil ha glede av denne boken.

Tone Skaali
Medisinsk klinikk
Aker universitetssykehus

Morderjakt blant vindskjeve på Oslos vestkant

Bjørn Bottolvs

Is

275 s. Oslo: Kolon Forlag, 2002. Pris NOK 278
ISBN 82-05-30755-5

Bjørn Bottolvs er førstebetjent ved Oslo politikammer og debuterte i 1999 med kriminalromanen *Kometen*. Hans andre roman, *Is*, forteller om kunstmaler Paul Wickmann som ikke dukker opp til åpningen av sin egen utstilling og blir meldt savnet. Politibetjent Jo Kaasa får i oppdrag å etterforske saken sammen med kolleger ved Majorstua politistasjon. Etter kort tid meldes det at noen har anbrakt et ille tilredt lik i et hull i isen på Sognsvann. I den videre etterforskning finner politiet først en kvinne skutt i en hytte i Bærumsmarka, og deretter et mannslik i en veigrøft i Holmenkollåsen. Forfatteren gir etter hvert leseren et betydelig persongalleri å velge morderen blant.

Selv om etterforskningen for det meste finner sted på «beste vestkant», er det samfunnets mer skyggefulle personer vi møter. Småkriminelle narkomane som stikker politiet med sprøytespisser, psykiske hospitsbeboere, asylsøkere og alkoholikere. De personer som oftest vekker forargelse og avsky, beskrives med forståelse og varme. Boken er således uten fordømmelse av så vel gjerningsmann som andre skurker vi treffer i boken.

Etterforskningen foregår parallelt med rutineoppdrag, og morderjakten avbrytes derfor av «tilfeldige» selvmord og restaurantkrangel. Boken gir et troverdig bilde av politiyrket, men forhåpentlig er stress og tidspress en smule overdrevet. Hovedpersonen skal på samme tid håndtere bekymring over mulig HIV-smitte fra en narkoman, voldstrusler mot sin egen sønn, en

mobiltelefon som ustanselig ringer og innkjøp av blomster til en bryllupsdag som nesten gikk i glemmeboken.

Dette er spenningslektyre for den som vil oppleve etterforskningens tidkrevende og kjedsommelige detaljer. Men boken er ikke kjedelig. Stadig nye hasteoppdrag og tildragelser driver handlingen videre. Dessuten er boken velsignet fri fra voldsfokusering.

Noen lesere vil nok ha ønsket at handlinger og motiver ble sett gjennom andre øyne enn bare den overarbeidede politibetjentens. Andre vil kanskje ønske seg mer psykologisk analyse av menneskers dunkle sider. Slike savn kompenseres med skarpt blikk for hverdagens detaljer. Et fly som passerer over er ikke bare et fly, det er også en ting som etterlater seg piperensere på himmelen.

For den som ønsker en kriminalroman fra et urbant kriminalmiljø, er denne boken et meget godt valg. Forfatteren inviterer ikke leseren til innsiktsorientert psykologi og sterke følelser. Han beskriver sine romanfigurer nøkternt, og man behøver ikke engasjere seg særlig mye i enkeltpersoner. Hvem er så gjerningsmannen? Forfatteren byr leseren på overraskelser og innsikt i politiets arbeidsmetoder.

Ivar Sønbo Kristiansen
Syddansk Universitet
Odense

Om rollespill og begjær

Oterholm A

Etter kaffen

228 s. Oslo: Gyldendal, 2002. Pris NOK 299
ISBN 82-05-30781-4



Romanen *Etter kaffen* er skrevet av Anne Oterholm, en norsk forfatter med flere romaner bak seg siden debuten i 1995. Hovedpersonen og fortelleren i *Etter kaffen* er Hanne. Hun er 39 år gammel og allmennpraktiserende lege. Hanne er alenemor for en sønn og datteren Julie på 19 år. Omstendighetene gjør at Hanne blir vertinne for datterens kjæreste Henrik. Over en kopp kaffe innleder de en samtale som blir opptakten til et dramatisk forhold. Henrik er 27 år gammel og universitetsstipendiat. Han er impulsiv og utprøvende, og han utfordrer Hanne gjennom rollespill. Han inntar først rollen som hennes sønn; senere bærer rollespillet mer preg av en gjensidig erotisk tiltrekning.

Roller som lege vekker assosiasjoner til rasjonalitet og saklighet. Dette er egen-skaper som etter hvert står i sterk kontrast til Hannes voksende begjær bak datterens rygg. Hanne sier ved en anledning at hun er

klar over at det er umulig å få stilt en enkel og grei diagnose på alt som kommer inn på et legekontor. Virkeligheten lar seg ikke begripe kun ved rasjonalitet. Dette erfarer hun gjennom sin gryende forelskelse i Henrik.

Oterholm makter ved hjelp av en levende dialog og en god komposisjon å bevare spenningen gjennom hele teksten. Til tider opplever man seg som en kikker inn i et ubehagelig eventyr. Ubehagelig, fordi fortellingen om Hanne, Henrik og Julie skildrer valg eller «bevegelser» (slik Henrik kanskje ville ha formulert seg) som bryter med etablerte normer. Fortellingen har noe frigjørende ved seg. Den retter søkelyset mot leken som et medium for vekst, og den problematiserer tilstivningen av forventningene til menn og kvinner i dagens samfunn. Samtidig er det noe dypt tragisk og urovekkende over Hanne. Hun befinner seg i en situasjon hvor noe vesentlig i hennes eget liv er i ferd med å visne. Det er dette Henrik rører ved og vekker til live igjen.

Jan C. Frich

Nevrologisk avdeling
Ullevål universitetssykehus

Mikrobiologi for helsepersonell

Schøyen R

Mikroorganismer og sykdom

Lærebok i mikrobiologi og infeksjonssykdommer for helsepersonell. 8. utg. 478 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal, 2002. Pris NOK 495 ISBN 82-05-28059-2



Mikroorganismer og sykdom av Joh. O. Josephsen og Rolf Schøyen har sidan 1970-åra vore mykje brukt som lærebok i mikrobiologi i utdanninga av sjukepleiarar, radiografar etc. Etter at Josephsen gjekk bort

i 1997, har Schøyen no gitt ut den 8. reviderte utgåva av boka. I høve til dei tidlegare utgåvene har infeksjonssjukdomane fått ein breiare omtale enn tidlegare, enkelte nye kapittel er komne til og elles er alle kapittel oppdaterte og delvis omarbeidde. Undertitelen er difor oppdatert til *Lærebok i mikrobiologi og infeksjonssykdommer for helsepersonell*, og forfattern og forlaget vonar at boka vil eigne seg for andre enn berre sjukepleiarstudentar, til dømes medisin- og bioingeniørstudentar.

Etter eit par innleiande kapittel går boka gjennom oppbygging og genetikk hos mikroorganismane, følgd av kapittel om patogenitet og virulens, normalflora og smitte. Deretter omtalast infeksjonsforsvaret og immunapparatet, diagnostikk ved

infeksjonssjukdomar og antimikrobiell kjemoterapi. Så følger relativt fyldige omtalar av dei fleste aktuelle humanpatogene bakteriar, virus, soppar, parasittar og prionar. Avslutningskapitla omhandlar desinfeksjon og sterilisering, epidemiologi, overvaking og førebygging av smittsame sjukdomar, sjukehusinfeksjonar og laboratoriemetodar i mikrobiologien. Boka er i paperback og skriven på eit ledig og lett-lese bokmål. Det kunne med fordel vore enno fleire og meir fargerike illustrasjonar. Etter kvart kapittel er det greie arbeidsoppgåver, og nytt i siste utgåve er sjukehistoriar som gjer stoffet mindre teoretisk.

Boka er så omfattande og detaljert at vi ikkje kan vente at helsefagstudentar tileigner seg alt som er omtala. Læraren må difor sjølv definere pensum og rette inn undervisning og eksamen etter dette. Til gjengjeld gir den ein grundig gjennomgang av mikrobiologi og er ein god basis for undervisning i smittevern og infeksjonsmedisin. Medisinstudentar vil eventuelt kunne ha glede av boka som tillegg til annan litteratur.

Mikroorganismer og sykdom kan trygt tilrådest som lærebok i mikrobiologi for ulike typar helsefagutdanning på høgskulenivå og som seinare oppslagsbok på arbeidsplassane for desse gruppene.

Reidar Hjetland

Mikrobiologisk avdeling
Førde sentralsjukehus

Marianne Mjaalands virkelighet og fantasi

Mjaaland M

Unaturlig dødsfall meldes

239 s. Oslo: Gyldendal, 2003. Pris NOK 299 ISBN 82-05-31349-0



Marianne Mjaaland arbeidet i det kirurgiske miljøet i Tromsø i en tiårsperiode frem til midten av 1990-årene. I denne boken brukes dette som ramme for en roman. Jeg arbeidet selv samme sted fra 1991 til 2001.

Forfatteren skriver: «Ingenting av dette har hendt. Ikke slik, ikke der, ikke med disse aktørene – som for øvrig er helt og holdent produkter av min fantasi. Men ikke alle likheter med virkeligheten er tilfeldige. Det kunne skjedd. Det kan skje.» Her heises flagget hvor det står *Fantasi*. Dette flagget er falskt og gir ingen legitimitet til å omtale levende og døde personer som er lett identifiserbare. En gjenkjennbar kollegas situasjon som pasient og dennes operasjon med komplikasjoner omtales, operatøren likeså.

Det hele krydres med medisinsk dramatik, juks, intriger, sex, utroskap, fest, fyll og amfetaminmisbruk – endog operasjoner i fylla og med amfetaminabstinens. De personer som henges ut i boken og som vikles inn i en slags såpeopera, er forsvarsløse. Mjaaland utrustrer en identifiserbar person med en psykiatrisk diagnose, amfetaminmisbruk og en pøbelaktig og voldelig sønn. Det synes ikke som om forfatteren er i stand til å forstå at barn og øvrig familie kan synes slikt kan være ubehagelig og galt. Vera Wiehe – Mjaalands jeg-figur – er rettsskaffen, medmenneskelig og arbeidsom. Hun blir fryktelig lei seg når hun har komplikasjoner.

Boken har et godt og lett språk. Historien er syltynn, og går rett inn i vår tids ånd. Fremstillingen er spritett opp, og få dramatiske effekter er ubrukt. Om Mjaaland ikke hadde seilt under falskt flagg og gjort personene i romanen gjenkjennelige, ville den i beste fall kunne kalles middelmådig.

Boken vil bli tiljublet av de som allerede vet at erfarne leger generelt og kirurger spesielt er juksemakere som ikke tar menneskelige hensyn. Andre har ingen sjanse. Forfatteren holder seg helt borte fra diskusjoner om det finnes andre årsaker enn manglende brutalitet som gjør at enkelte, med egen eller andres hjelp, må velge bort sitt fag.

Marianne Mjaaland har bakgrunn fra anesthesiologi, kirurgi, forskning, journalistikk, helseadministrasjon, legearbeid i Afghanistan og psykiatri. En slik bakgrunn kunne vært en styrke for å skrive godt om komplikasjoner og unaturlige dødsfall. De av oss som arbeider i fag med komplikasjoner og behandlingsrelatert dødelighet, ville hilst en god analyse eller omtale av disse problemstillingene velkommen. Mistanken om at vi ikke får dette, dukker opp allerede før teksten starter, der det refereres til en lov som ikke lenger gjelder (!). Det er også uklart om boken er skrevet for legfolk. Kun de mest innvidde vil forstå det tåpelige i å legge en rosa venefflon fremfor flere gule.

Jeg har forsøkt å tenke etter hva som foregår inne i hodet på et menneske som finner det nødvendig å skrive en bok som denne. Jeg har klart å se noen motiver. Ingen av dem er aktverdige. De som kunne ønske en god og analytisk betraktning omkring formelle og juridiske sider ved dødsfall i sykehus, får ingen hjelp. De som ønsker en roman om sykehus, leger, sykdom, liv og død, vil ha mye større utbytte av å lese for eksempel Linn Ullmanns roman *Nåde* om aktiv dødshjelp. De som vil ha glede av Mjaalands roman, kommer enklere og billigere ut av det med TV-serien *Chicago Hope* eller ukebladet *Se og Hør*.

Steinar Solberg

Thoraxkirurgisk avdeling
Rikshospitalet